

Bestuursopdracht Burgerparticipatie

Tussenrapport, januari 2015

*Bestuurlijk opdrachtgever: Jack Gerats i.s.m. Gerdo van Grootheest
Ambtelijk opdrachtnemer: Piet Buijtels*

Gemeente Maastricht

Inhoud

Samenvatting.....	3
1. Inleiding	3
2. Burgerparticipatie versus overheidsparticipatie	4
2.1. Burgerparticipatie in de bestuursopdracht.....	4
2.2. Verschil burgerparticipatie en overheidsparticipatie.....	5
3. Uitwerking bestuursopdracht burgerparticipatie	5
3.1 Inventarisatie G32-Gemeenten.....	5
3.2 Evaluatie dialoogproces ‘herijken vrijwilligerssubsidies welzijn, zorg en buurtgelden’	6
3.3 Leertrajecten 2015	7
3.3.1 Algemene leervragen	7
3.3.2 Leertraject: Dialoogproces gemeenschapsvoorzieningen (sociaal)	8
3.3.3 Leertraject: Dialoogproces ‘doorontwikkelen subsidiebeleid vrijwilligersorganisaties welzijn, zorg en buurtplatforms (sociaal)	9
3.3.4 Leertraject: Opperuimd Maastricht (pilot Zelfbeheer Groen) (fysiek)	10
3.3.5 Leertraject: Inbraakpreventie (Veiligheid)	10
3.3.6 Leertraject: Maastricht Lab Next (fysiek)	11
3.4 Nieuw concept adviesraden	11
3.5 Thema Doe-democratie en Eigen Kracht (meerjarenafspraken met de corporaties).....	12
4. Conclusies	13
BIJLAGE 1: RAPPORTAGE EVALUATIE DIALOOGPROCES VRIJWILLIGERSSUBSIDIES.....	15
BIJLAGE 2: STEEKPROEF EERDERE EN LOPENDE INTERVENTIES.....	16
BIJLAGE 3: PROJECTOPDRACHT DOE-DEMOCRATIE EN EIGEN KRACHT	17

Samenvatting

Veel gemeenten in Nederland hebben op diverse manieren ervaringen met burgerparticipatie. Gemeenten verschillen veelal, reden waarom er meerdere voorbeelden voorhanden zijn, maar geen eenduidige oplossingen. Duidelijk is dat het vaak lokale processen betreft die ruimte bieden om te leren.

Ook Maastricht heeft veel ervaring op het gebied van de traditionele burgerparticipatie. Uit het herijken van de Vrijwilligerssubsidies Zorg en Welzijn heeft Maastricht geleerd dat het proces als zodanig bijdraagt aan het gewenste resultaat. De afstand tussen burgers, ambtenaren, college en de raad wordt wezenlijk kleiner. Ook is gebleken dat een dergelijk proces arbeidsintensief is en nieuwe vaardigheden (kennis, houding, gedrag) vraagt van de deelnemers. Naast burgerparticipatie zal overheidsparticipatie de komende jaren een steeds grotere rol gaan spelen. Hoe kan de gemeente initiatieven van burgers faciliteren?

In algemene zin is de uitdaging van deze bestuursopdracht om de kennis, die verdeeld aanwezig is, te koppelen, te verbreden en te implementeren in werkprocessen. Daartoe is het voorstel om te starten met 5 gemeentelijke leertrajecten, die aansluiten bij reeds geagendeerde onderwerpen. De leertrajecten bevatten leervragen voor alle betrokkenen. Dit wordt gezien als een eerste processtap. Uiterlijk eind van het 1e kwartaal 2015 zal er als uitkomst van deze bestuursopdracht Burgerparticipatie een plan van aanpak worden opgesteld.

1. Inleiding

Het is de overtuiging van deze coalitie dat de overheid van de toekomst een samenwerkende overheid is. Alleen door krachten te bundelen, sterke verbindingen te leggen en de juiste kennis te delen, maken we Maastricht sterker. Want 'Maastricht' zijn we allemaal: Wij Maastricht!

In het coalitieakkoord Wij Maastricht! is de ambitie vastgelegd dat buurten, wijken en inwoners intensief worden betrokken bij het gemeentelijk beleid. In dat kader is een bestuursopdracht geformuleerd om te komen tot daadwerkelijke burgerparticipatie. Gericht op meebeslissen en meedoen.

De bestuursopdracht 'Burgerparticipatie' omvat de volgende onderdelen:

1. Inventariseer binnen enkele G32-gemeenten op welke wijze zij aan de slag zijn gegaan met de burgerparticipatie en op welke wijze burgers mee kunnen beslissen zowel ten aanzien van inhoudelijke keuzes als over de inzet van budgetten. Maak hierbij een onderscheid tussen fysieke en sociale onderwerpen, maar kijk vooral ook of er integrale thema's zijn. Inventarisatie gereed: 01-01-2015.
2. Het proces rondom het herijken van de vrijwilligerssubsidies welzijn, zorg en buurtgelden dient als pilot om te komen tot een nieuwe vorm van beleidsparticipatie. Na vaststelling van het nieuwe subsidiesysteem in september 2014 wordt het proces geëvalueerd. Advies gereed: 01-01-2015.
3. Selecteer 5 lopende (2 fysieke, 2 sociaal en 1 veiligheid) trajecten en adviseer op welke wijze het betrekken van burgers (meebeslissen en meedoen) op die trajecten kan worden vergroot. Advies gereed: 01-01-2015.
4. Stel samen met de huidige adviesraden (Jongerenraad, WMO-raad, Adviescommissie Seniorenbeleid en Commissie Integratie en Mondialisering Maastricht) een nieuw concept op, waarbij er wordt gekoerst op vernieuwing en efficiëntie. Voorstel gereed: 01-01-2015.
5. Stel op basis van voormelde uitkomsten een plan van aanpak op voor 2015 e.v. Betrek hierbij tevens de uitkomst van de bestuursopdrachten 'raad-nieuwe-stijl' en 'herinrichten huidige structuren'. Plan gereed: 31-03-2015.

Met deze notitie worden de eerste 4 acties afgehandeld. Tevens wordt kort ingegaan op de samenwerking met de corporaties in deze.

2. Burgerparticipatie versus overheidsparticipatie

2.1. Burgerparticipatie in de bestuursopdracht

Burgerparticipatie is een containerbegrip, waar een ieder vanuit zijn eigen perspectief een betekenis geeft. In de bestuursopdracht is, in navolging van de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid gekozen voor de onderverdeling:

1. Beleidsparticipatie
2. Maatschappelijke participatie, en
3. Maatschappelijke initiatieven

Toevoegen

4. Stimuleren zelfbeheer en zelforganisatie

Ad 1) beleidsparticipatie

Het begrip beleidsparticipatie omvat de vele initiatieven van het bestuur om burgers te betrekken bij onderwerpen die op de politieke agenda staan. Het initiatief gaat meestal uit van de overheid. Het betreft zowel de formele participatie (de adviesraden die gevraagd en ongevraagd advies geven, de buurtkaders én de wettelijke inspraakprocedures) als de informele participatievormen (panels, focusgroepen, bijeenkomsten e.d.).

Het huidige tijdsgewricht lijkt er op te wijzen dat beleidsparticipatie – de traditionele formele participatie - steeds meer onder druk komt te staan. Hier speelt ook mee dat deze vorm ingegeven is vanuit de doelen van de overheid en niet vanuit de behoefte van de burger.

Een hele nieuwe vorm van beleidsparticipatie is de onlangs gehouden Burgertop. Een burgertop is een manier om de democratie te vernieuwen in een tijd dat het vertrouwen in de politiek kleiner wordt. Het is een manier om meer mensen vaker mee te laten spreken over de inrichting van de maatschappij. De burgertop brengt een dialoog tot stand tussen verschillende burgers uit verschillende wijken met verschillende zorgen en ideeën over gezondheid en zorg of andere thema's. Op die manier probeert de top bij te dragen aan gemeenschapsvorming, aan verkleining van de kloof tussen burgers en politiek en aan herstel van vertrouwen in elkaar.

Ad 2) maatschappelijke participatie

Maatschappelijke participatie richt zich op de deelname van burgers aan het maatschappelijk verkeer. De rol van de gemeentelijke overheid is daarbij stimulerend en faciliterend. Van oudsher stimuleert de gemeente maatschappelijke participatie door het verstrekken van subsidie, door het verstrekken van individuele voorzieningen aan mensen met beperkingen of via inkomensondersteuning aan mensen met een laag inkomen. Afgelopen periode zien we dat de nadruk steeds meer komt te liggen op het bieden van goede en toegankelijke vrijwilligersondersteuning, mensen met elkaar in contact brengen en het stimuleren van de onderlinge samenwerking. Voor de helderheid noemen we dit in het vervolg 'stimuleren vrijwilligerswerk'.

Ad 3) eigen maatschappelijke initiatieven

Dit zijn initiatieven die zonder tussenkomst van de overheid ontstaan, bijvoorbeeld een buurtinitiatief nemen, een actie voeren of een belangenvereniging oprichten. Soms ontwikkelen zij zich tot vormen van beleidsparticipatie of maatschappelijke participatie maar ze kunnen zich ook ontwikkelen tot initiatieven die overheidstaken overnemen.

De initiatieven liggen bij burgers zelf, de overheid past een bescheiden rol. Wel moet zij actief bijdragen. In plaats van 'burgerparticipatie' kan daarom beter worden gesproken van 'overheidsparticipatie'. De verwachting is dat deze vorm een steeds grotere rol gaat spelen.

Ad 4) stimuleren zelfheer en zelforganisatie

Tegenover het eigen initiatief van de burgers staat het door de overheid actief stimuleren van zelfbeheer en zelforganisatie. Dit om meer tegemoet te komen aan de wensen van burgers om zelf meer invulling te geven aan bijvoorbeeld hun eigen leefomgeving en meer diversiteit en maatwerk toe te laten. Soms ook ingegeven doordat de gemeente door bezuinigingen taken soberder of niet meer kan uitvoeren. Meest aansprekende voorbeeld in onze gemeente is de oproep om burgers te vragen om het onderhoud van het groen in de openbare ruimte zelf te uit te voeren.

2.2. Verschil burgerparticipatie en overheidsparticipatie

Hieronder wordt helder in kaart gebracht wat de verschillen zijn tussen burgerparticipatie en overheidsparticipatie. Bij burgerparticipatie wordt gedacht vanuit het beleid, terwijl er bij overheidsparticipatie wordt gedacht vanuit de mogelijkheden en de behoeften van de burgers

VERSCHIL BURGERPARTICIPATIE EN OVERHEIDSPARTICIPATIE	
Burgerparticipatie	Overheidsparticipatie
<i>Start bij de overheid</i>	<i>Start bij de burger</i>
<i>Burger als participant</i>	<i>Burger als initiatiefnemer</i>
<i>Overheid als initiatiefnemer</i>	<i>Overheid als facilitator</i>
<i>Gedacht vanuit beleidsprobleem</i>	<i>Gedacht vanuit mogelijkheden</i>
<i>Wijkniveau of hoger</i>	<i>Wijkniveau of lager</i>

Bron: Berenschot

3. Uitwerking bestuursopdracht burgerparticipatie

3.1 Inventarisatie G32-Gemeenten

Uit de rondvraag bij de G32-gemeenten is gebleken dat in veel gemeenten dezelfde discussie lopende is. Iedere gemeente heeft meerdere ervaringen met nieuwe vormen van burger- en overheidsparticipatie. Vergelijkbaar met onze ervaringen zijn dit vaak losse projecten. Daarbij valt het faciliteren van maatschappelijke initiatieven meestal onder een afdeling 'Buurtgericht werken' en heeft een redelijk operationeel karakter. Als goede voorbeelden worden met name Enschede en Eindhoven genoemd:

- In Enschede is bureau buurtgericht werken sterk gepositioneerd, direct onder de directeur. Team bestaat uit 1 strategisch manager, 1 senior beleidsmedewerker (strategisch/tactisch), 7 tot 8 stadsdeelmanagers en operationele medewerkers.
- Eindhoven heeft een systeem waarbij bewoners daadwerkelijk beslissen over subsidies in de eigen wijk, ook ten aanzien van professionele inzet.

In Limburg worden vooral kleine plattelandsgemeenten genoemd, vooral Peel en Maas. Peel en Maas is een fusiegemeente, ontstaan door de herindeling in de Noord-Limburg in 2010. Vanaf begin van de herindeling heeft Peel en Maas gekozen om de schaa sprong te gebruiken als kwaliteitssprong, Zij zien de gemeentelijke organisatie als een ontwikkelgemeente waarbij het zelfsturende vermogen van de burgers centraal staat. Dit heeft geresulteerd in een helder bestuursmodel. Dat Peel en Maas hier succesvol in is, blijkt uit de vele artikelen in de landelijke vakbladen waarin ze vaak als best practice worden genoemd.

Heerlen heeft onlangs besloten om Bureau Buurtgericht Werken in kader van de drie decentralisaties een actieve rol te geven in het stimuleren van bewonersnetwerken om laagdrempelige hulp te bieden aan mensen met een ondersteuningsvraag (buurtsteun). De 19 Heerlense buurtorganisaties ontvangen een buurtbudget van circa € 23.000 per jaar. De

kaders voor deze subsidies worden de komende 2 jaren geactualiseerd waarbij de buurtorganisaties een 'maatschappelijke' opdracht mee krijgen om de verbinding te maken met het Sociale Domein. Daarnaast kennen zij het 'buurtwethouderschap' en stellen zij voor 2015 € 100.000 beschikbaar voor bewonersinitiatieven om de buurt te versterken.

Zwolle heeft onder de noemer "Initiatiefrijke Zwolle" gekozen voor een bestuurlijk en organisatie-ontwikkelprogramma. Dit programma is gericht op het leren en veranderen van de lijnorganisatie.

Venlo kiest voor 2 wijken waar men het vergrootglas op zet om collega's gemeentebreed (beleid én uitvoering) te laten ervaren wat de ambitie van het College is om bewoners en buurten meer zeggenschap te geven, en wat dat betekent voor hun houding en gedrag.

Conclusie:

Geconcludeerd kan worden dat veel gemeenten op diverse manieren ervaringen hebben met burgerparticipatie. Vaak zijn dit op dit moment nog losse projecten en zijn zij net als de gemeente Maastricht op zoek wat de veranderende maatschappelijke ontwikkelingen betekenen voor de gemeentelijke organisatie. Een eenduidige oplossing cq aanpak is hiervoor niet voor handen. Hiervoor verschillen de gemeenten te veel en kunnen de G32-gemeenten in de regel niet gebruik maken van een 'natuurlijk' moment als een herindeling. Ook blijkt uit de rondvraag onder de G32-gemeenten dat het belangrijk is dat er een lokaal proces wordt ingezet en dat er ruimte wordt geboden om te leren. Daarbij kunnen de ervaringen van andere gemeenten een inspiratiebron vormen. Bij de verdere uitwerking van de bestuursopdracht zal met name gebruik worden gemaakt van de Zwolse en Venlose aanpak. En hoewel Heerlen wel nog werkt met buurtbudgetten, zijn er tussen Heerlen en Maastricht wel overeenkomsten ten aanzien van het doorontwikkelen van het subsidiebeleid.

3.2 Evaluatie dialoogproces 'herijken vrijwilligerssubsidies welzijn, zorg en buurtgelden'

Begin 2014 is besloten dat er om inhoudelijke en financiële redenen ingaande 2015 een nieuw subsidiebeleid ontwikkeld moest worden voor de vrijwilligerssubsidies welzijn en zorg en de buurtgelden. In samenwerking met een voorbereidende werkgroep van commissieleden is besloten om dit proces op een nieuwe manier vorm te geven met alle stakeholders.

Omdat er sprake was van een nieuwe vorm van werken is door Statistiek en Onderzoek een kwalitatief onderzoek uitgevoerd door verschillende stakeholders te interviewen.

De uitkomst is, samengevat, als volgt:

- Met name de organisatie van het proces, de nieuwe manier van werken, de diverse samenstelling van de groep, het werken in groepjes, en de mogelijkheid tot netwerken worden door meerdere deelnemers als positieve kenmerken aangeduid. Daarnaast werden nog kenmerken genoemd als het creëren van betrokkenheid en draagvlak, het op tafel komen van goede ideeën, de rolverdeling binnen de groepjes en het feit dat iedereen even veel inbreng heeft tijdens de bijeenkomsten.
- Onderdelen, die door sommige stakeholders, als negatief zijn ervaren zijn het uiteindelijke voorstel, de manier waarop over het voorstel is gecommuniceerd (voornamelijk naar de meeste getroffen partijen toe), het gevoel weinig inbreng te hebben gehad in het voorstel en het korte tijdsplan waarin het proces plaats vond (veel tijd in beslag genomen).

Verbetervoorstellen zijn:

- Het is belangrijk de gekozen methodiek vooraf goed met elkaar te bespreken;
- In de toekomst kan worden gekozen om voordat het proces start, eerst met een klein groepje kernpersonen samen te komen en samen te bespreken hoe het proces kan worden vorm gegeven;
- Er moet beter worden gekeken naar het tijdsplan. En de bijeenkomsten kunnen minder algemeen worden gemaakt. Belangrijk is dat vanaf het begin bezig wordt

gegaan met het concretiseren van het voorstel. Hier tegen over staat dat het proces heel intensief was en er, bij meer tijd, de mogelijkheid was om het proces te verspreiden over een langere periode;

- De presentatie van het voorstel kan beter. Was te ambtelijk en niet voor iedereen helder, ook is het teveel gepresenteerd als een gezamenlijk stuk en dat was niet zo;
- Er kan beter worden ingespeeld op gevoeligheden door van te voren een risico-analyse te maken.
- De aanwezigheid van raadsleden is positief ontvangen, deze zou vergroot kunnen worden.

De volledige evaluatie is bijgevoegd (zie bijlage 1).

Conclusie:

Een belangrijke meerwaarde van deze manier van beleidsparticipatie is dat het proces zelf al bijdraagt aan het gewenste resultaat. Mensen kunnen netwerken en de afstand met de ambtenaren en de raadsleden wordt verkleind. Daar tegenover staat dat het een zeer arbeidsintensief (en duur) proces is dat ook veel nieuwe vaardigheden vraagt van alle deelnemers. Ook vraagt deze methodiek een andere houding en rol van wethouders, raadsleden en ambtenaren.

Geconcludeerd kan worden dat deze methodiek vooral geschikt is voor grote, stadsbrede, politiek gevoelige onderwerpen en meer tijd moet worden uitgetrokken. Ook zal er meer geïnvesteerd moeten worden in het bereiken van mensen buiten het reguliere gemeentelijke netwerken.

3.3 Leertrajecten 2015

Burger- en overheidsparticipatie zijn niet nieuw voor de gemeente Maastricht. Op vele manieren worden burgers betrokken bij het opstellen van het gemeentelijk beleid en zijn er diverse instrumenten om vrijwilligerswerk te stimuleren. Ook hebben we ervaring met het faciliteren van maatschappelijke initiatieven en het stimuleren van zelfbeheer en zelforganisatie. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van een aantal eerdere en lopende interventies. Dit overzicht omvat een steekproef door de gehele organisatie op de vier vormen van burger- en overheidsparticipatie.

De uitdaging van deze bestuursopdracht is om deze opgedane kennis op de verschillende plekken met elkaar te verbinden en deze kennis verder te verbreden. Passend bij de huidige ontwikkelingen vragen wij ons op dit thema niet af wat het einddoel zal zijn, maar kiezen we bewust voor een leerproces in plaats van een project met vooraf benoemde concrete resultaten. De uitdaging is ook om de koppeling tussen meedoen en meebeslissen goed te waarborgen.

Dus geen theoretische beschouwingen over de 'doe-democratie' of de 'participatiesamenleving', maar pragmatisch kijken naar hoe de samenleving verandert en wij (de ambtenaren, het college en de raad) veranderen mee. Deze bestuursopdracht wordt daarom in nauwe samenwerking met Raad Nieuwe Stijl vormgegeven.

3.3.1 Algemene leervragen

Naast de ervaringen die we als organisatie al hebben met burger- en overheidsparticipatie hebben we ook nog veel te leren. Centraal staat daarbij de vraag op welke wijze de al opgedane kennis kan worden geïmplementeerd in de reguliere werkprocessen en welke nieuwe kennis moet worden opgedaan. Tevens is de vraag wat dit betekent voor de houding en het gedrag van de ambtenaren, de collegeleden en raadsleden.

Vooruitlopend op het voorstel voor een programma Burgerparticipatie¹ in het eerste kwartaal 2015 starten we als eerste processtap met vijf leertrajecten. Hierbij is bewust gekozen om geen nieuwe projecten te starten, maar aan te sluiten bij lopende, reeds geagendeerde, trajecten. Op deze wijze bieden we een veilige leeromgeving waar iedereen (ambtenaren, college- en raadsleden) zelf ervaring kunnen opdoen met wat 'burger- en overheidsparticipatie' betekent voor hun eigen werk.

Aansluitend willen we vanuit 'de vraag' van deze medewerkers kijken hoe dit leerproces vanuit Learn@maastricht en de reguliere opleidingsbudgetten kunnen ondersteunen. De trajecten zijn gekozen door de betrokken teammanagers, die verantwoordelijk zijn voor het veranderproces in het eigen team.

* (Voorlopige) Leervragen

Als algemene leervragen voor de ambtenaren zijn door de betrokken teammanagers de volgende leervragen geformuleerd:

- Hoe kan de acceptatie van burgerkracht en het verplaatsen in de denkwereld van burgers worden vergroot? En hoe kunnen de medewerkers worden geholpen om los te laten en afstand te nemen van het principe dat zij met hun specialistische vakinhoudelijke kennis het beste weten wat goed is voor de stad zonder dat deze kennis verloren gaat?
- Op welke wijze kunnen de medewerkers worden ondersteund om de nog aanwezige houding ten aanzien van maatschappelijke initiatieven van 'nee, maar' te veranderen naar 'ja, tenzij'?
- Hoe kunnen medewerkers andere competenties ontwikkelen o.a. meer oog voor processen, integraliteit, meer aandacht voor politiek - bestuur, maatschappelijk draagvlak en (ervarings)deskundigheid van burgers/burgergroepen.
- Op welke manier kan het inlevingsvermogen van de medewerkers worden vergroot ten aanzien van maatschappelijke initiatieven en kan dit worden vertaald naar een andere positief ingestelde houding naar burgers.

Als leervragen voor de college- en raadsleden kunnen de volgende algemene leervragen worden geformuleerd:

- Wat betekenen de nieuwe vormen van beleidsparticipatie voor de houding en gedrag van college- en raadsleden?
- Op welke manier kunnen college- en raadsleden goed omgaan met de inbreng van burgers zodat onnodige teleurstellingen worden voorkomen?
- Hoe kunnen college- en raadsleden op een goede manier een juiste afweging maken tussen de uitkomst van een participatief proces waar veel burgers bij betrokken zijn en hun eigen mandaat als volksvertegenwoordiger?

3.3.2 Leertraject: Dialoogproces gemeenschapsvoorzieningen (sociaal)

* Inhoud lopend traject

Op 16 december 2014 heeft het college besloten tot de start van een innovatietraject gemeenschapsvoorzieningen. Naast het verzamelen van kennis en expertise, het opdoen van ervaring via (door)ontwikkeling van bestaande initiatieven wordt ook een beleidsproces ingezet. Bij dit proces is het de bedoeling om de stad én partners nadrukkelijk te betrekken. Als referentieprojecten voor het proces wordt gekeken naar de processen van de binnenstadsvisie, het nieuwe subsidiebeleid vrijwilligersorganisaties welzijn, zorg en buurtplatforms en de structuurvisie.

---

¹ Zie bestuursopdracht Herinrichting buurt- en wijkgericht werken

Het gewenste resultaat is een beleidsdocument integraal accommodatiebeleid (eind 2015) dat de samenhang beschrijft tussen de verschillende vormen van maatschappelijk vastgoed én een beleidsdocument gemeenschapsvoorzieningen (medio 2016) dat de kaders schetst voor een toekomstbestendige infrastructuur aan gemeenschapsvoorzieningen.

* Leervragen

Dit dialoogproces wordt als pilot voorgedragen voor de nieuwe werkwijze van de raad. Gelijktijdig met deze notitie zal daarom een concept startbesluit worden opgesteld. Dit concept startbesluit zal ter voorbereiding van het raadsbesluit worden ingebracht in de raadsronde en vervolgens ter vaststelling worden ingebracht voor de raadsvergadering.

Uit de evaluatie van het dialoogproces van de vrijwilligerssubsidies welzijn, zorg en buurtgelden (zie paragraaf 3.3) blijkt dat deze methodiek nieuwe vaardigheden vraagt van alle deelnemers. Ook vraagt deze methodiek een andere houding en rol van wethouders, raadsleden en ambtenaren. Bij de uitwerking van dit proces zal nader worden onderzocht of dit proces kan worden ondersteund door een gezamenlijke training voor betrokken ambtenaren, wethouder(s) en raadsleden.

De leervragen van dit leertraject zijn:

- Op welke wijze kan het proces sámen met de stakeholders worden vormgegeven en wat betekent dit voor het besluitvormingsproces van het college en de raad?
- Welke bijdrage kan de methodiek van een dialoogproces leveren aan de ambitie van het college om burgers meer mee te laten beslissen?

Specifiek voor de deelnemende ambtenaren zijn de volgende leervragen geformuleerd:

- Wat betekent deze methodiek voor mijn eigen houding en gedrag?
- Op welke wijze kan ik mijn specialistische kennis inbrengen ten behoeve van de stad?
- Hoe zorg ik dat mijn netwerk in de stad voldoende op orde is en blijft?

3.3.3 Leertraject: Dialoogproces 'doorontwikkelen subsidiebeleid vrijwilligersorganisaties welzijn, zorg en buurtplatforms (sociaal)

* Inhoud lopend traject

Op 14 oktober 2014 is het nieuwe subsidiebeleid voor de vrijwilligersorganisaties op het terrein van welzijn en zorg en buurtbudgetten vastgesteld. De nieuwe subsidiesystematiek voorziet in een basissubsidie en flexibele subsidies. De basissubsidie is er vooral op gericht de sociale infrastructuur te faciliteren. De flexibele subsidies kunnen via het uitschrijven van tenders gericht worden ingezet als instrument voor het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelstellingen.

Omdat de vele vrijwilligersorganisaties jarenlang gewend zijn aan vaste subsidies, is 2015 aangemerkt als een overgangsjaar waarin de voorwaarden voor de basissubsidie vanaf 2016 e.v. moeten geformuleerd. Tevens moet de structurele bijdrage van de vrijwilligersorganisaties aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen op het terrein van welzijn en zorg worden beoordeeld en dient het convenant met de buurtplatforms herbeoordeeld te worden.

Met de raad is afgesproken dat in de eerste helft van 2016 een nieuwe verordening wordt voorgelegd welke dient in te gaan op 1 januari 2017. Omdat dit leertraject ook is aangedragen als pilot voor de nieuwe werkwijze van de raad, is er (vergelijkbaar met het dialoogproces gemeenschapsvoorzieningen) een concept startbesluit opgesteld.

* Leervragen

De leervragen van dit leertraject zijn hetzelfde als de leervragen van het dialoogproces gemeenschapsvoorzieningen. De processen van deze leertrajecten zullen deels overeenkomsten hebben, doch ook verschillen omdat dit leertraject een vervolgproces is op het dialoogproces van afgelopen jaar.

3.3.4 Leertraject: Opgeruimd Maastricht (pilot Zelfbeheer Groen) (fysiek)

* Inhoud lopend traject

Op 9 september 2014 heeft het college besloten om gedurende 2 jaar een stimuleringsbudget beschikbaar te stellen om burgers en bedrijven te stimuleren om hoogwaardiger groen te handhaven of te realiseren dan binnen de vastgestelde raadsambities en de beschikbare onderhoudsbudgetten mogelijk is. Hiervoor wordt momenteel door Stadsbeheer en Ruimte (Beheer en Wonen) een plan van aanpak uitgewerkt en zal een intensief communicatietraject starten.

Inhoudelijk dient dit lopende traject antwoord te geven op vragen als: Leidt de gekozen aanpak tot een toename van zelfbeheer door burgers? Welke consequenties heeft zelfbeheer voor de bedrijfsvoering? Welke maatschappelijke baten zijn er? En kan de pilot worden uitgerold over de hele stad?

* Leervragen

Leervragen voor Stadsbeheer en team Beheer en Wonen zijn:

- Hoe kan dit leertraject Stadsbeheer helpen om beter voorbereid te zijn cq in te spelen op de doe-democratie? Hoe kan de backoffice van Stadsbeheer slagvaardig omgaan met zelfbeheerinitiatieven bij bijvoorbeeld de contractafspraken met de aannemer?
- Hoe kunnen de medewerkers van Ruimte worden geholpen om meer vertrouwen te hebben in 'loslaten'?

3.3.5 Leertraject: Inbraakpreventie (Veiligheid)

* Inhoud lopend traject

Afgelopen periode hebben er in 4 buurten (met de hoogste inbraakcijfers) informatiebijeenkomsten (Amby, Scharn, Malberg en Caberg) plaatsgevonden. Deze bijeenkomsten zijn druk bezocht en hoog gewaardeerd. De uitdaging is om deze bijeenkomsten in de toekomst naast informatievoorziening ook in te zetten om bewoners te stimuleren zelf actief te worden op inbraakpreventie.

* Leervragen

Leervragen voor team Integrale Veiligheid:

- Welke methodieken kunnen door Integrale Veiligheid van team Veiligheid worden ingezet om bewoners te stimuleren zelf aan de slag te gaan met maatregelen op het terrein van inbraakpreventie?
- Op welke wijze kunnen de methodiek van de veilige buurtenaanpak en de huidige werkwijze van buurtgericht werken worden doorontwikkeld, zodat deze nog beter kunnen worden ingezet ter realisatie van de beleidsdoelen, zoals geformuleerd in het MJP Veiligheid 2015-2018 en op welke wijze kunnen de medewerkers van Veiligheid worden ondersteund om meer gebruik te maken van de deskundigheid van burgers en/of burgersgroepen?

3.3.6 Leertraject: Maastricht Lab Next (fysiek)

* Inhoud lopend traject

In 2014 is een nieuwe fase van Maastricht Lab ingegaan, waarbij Maastricht Lab doorgaat als cocreatief ontwikkelplatform. LAB ondersteunt, verbindt en faciliteert initiatiefnemers. Een partnerrol in plaats van een 'trekkersrol'.

De ervaringen van Maastricht Lab zijn niet alleen interessant voor de sector Ruimte, maar kunnen wellicht ook bijdragen aan het vinden van een goede aanpak voor sociale maatschappelijke initiatieven. Andersom zijn er wellicht ook kansen waarbij de ervaringen van de sociale sector ten goede kunnen komen aan de fysieke opgave van de stad. De uitdaging van dit leertraject is te onderzoeken waar men van elkaars kennis en kunde gebruik kan maken, waardoor overheidsparticipatie een sterke impuls kan krijgen. Het mag duidelijk zijn dat de resultaten hiervan niet vooraf te duiden zijn.

* Leervragen

Leervragen voor Ruimte:

- Wat betekent de partnerrol van het Maastricht-LAB bij initiatieven voor nieuwe manieren van werken voor de overheid/ruimte specifiek?
- Welke nieuwe samenwerkingsvormen en organisatiemodellen (cocreatie) passen bij nieuwe stadsontwikkeling?
- Hoe kunnen experimenten worden opgeschaald naar structureel beleid?
- Hoe zorg je dat projecten in cocreatie worden opgepakt, waar verschillende partijen (ook ambtenaren) met verschillende motivaties en belangen in mee worden genomen?

Integrale leervragen:

- Kan de methodiek van Lab worden ingezet voor sociaal-maatschappelijke initiatieven en dus ook als leertraject dienen voor Sociaal?
- Kan de kennis en kunde van Sociaal een bijdrage leveren aan de fysieke opgave?
- Zijn er lessen uit Maastricht-Lab te halen waarbij fysieke interventies kunnen leiden tot sociale meerwaarde, en andersom?
- Welke bevolkingsgroepen sluiten bij deze beweging aan? Hoe verhoudt dit zich ten opzichte van de dreigende tweedeling in de samenleving?
- Welke rol heeft de overheid bij het faciliteren en ondersteunen van initiatieven? Wat kunnen initiatiefnemers en gemeente van elkaar verwachten?
- Hoe kan de gemeente sturen op het bereiken van haar beleidsdoelen zonder het over te nemen of teveel te controleren?

3.4 Nieuw concept adviesraden

Met de adviesraden Adviescommissie Seniorenbeleid Maastricht (ASM), Commissie Integratie en Mondialisering Maastricht (CIMM), Jongerenraad Maastricht (JRM) en de WMO-raad zijn drie bijeenkomsten gehouden waarin de mogelijkheden van een nieuw concept zijn besproken. Naar aanleiding hiervan hebben de adviesraden ieder een position paper ingediend.

De vier adviesraden zijn onafhankelijke door het College ingestelde adviesorganen die gevraagd en ongevraagd advies geven. De achtergrond, samenstelling en werkwijzen van de adviesraden verschillen van elkaar. Tijdens de besprekingen over een nieuw concept is gebleken dat de adviesraden de onderlinge samenwerking willen intensiveren. Ook is er de bereidheid om, gelet op de maatschappelijke ontwikkelingen en de drie decentralisaties, te kijken naar het eigen functioneren en de eigen werkwijzen.

Het einddoel dat men met de intensivering van de samenwerking wil bereiken, verschilt van elkaar.

De WMO-raad heeft uitgesproken dat zij graag willen meewerken aan een nieuwe gemeentelijke adviesstructuur voor het gehele sociale domein, waarbij het de uitdaging is te kijken of de nieuwe doelgroepen van de WMO, de Participatiewet en de Jeugdzorg ook vertegenwoordigd kunnen worden. De andere drie adviesraden stellen meer principiële vragen. Zoals de vraag op welk 'probleem' het nieuwe concept een antwoord zou moeten geven. Dit om te voorkomen dat de nieuwe vorm alleen efficiency als doel heeft en daarbij inhoudsverlies op de koop wordt toegenomen. Omdat een nieuw concept er voor moet zorgen dat er sneller en beter kan worden gereageerd op de advisering, is tevens de vraag gesteld of dit ook niet in de bestaande vorm kan worden verbeterd. Tevens wordt gegeven op de relevantie van het jong zijn (Jongerenraad), het oud zijn (ASM), het anders zijn (CIMM) of het kwetsbaar zijn (WMO-raad) voor de lokale politiek. Door de voorzitter van ASM is voorgesteld om een heldere probleemstelling op te stellen ten aanzien van de huidige adviesstructuur waarbij aan de adviesraden de opdracht kan worden verstrekt om gezamenlijk een verbetervoorstel te formuleren.

* Conclusie

Het college is van mening dat de adviesstructuur moet worden geactualiseerd. De inhoudelijke grondslag hiervoor is als volgt:

1. Er zijn nieuwe vormen van beleidsparticipatie. Deze nieuwe vormen worden enerzijds geïnitieerd vanuit het college (bijvoorbeeld de dialogen met stakeholders rondom diverse beleidsprocessen) en vanuit de raad (door de invoering van de nieuwe werkwijze) en anderzijds door initiatieven van buiten (bijvoorbeeld de onlangs gehouden burgertop). De nieuwe adviesstructuur moet complementair zijn aan deze nieuwe vormen van beleidsparticipatie.
2. De wenselijkheid van een integrale benadering door de invoering van de drie decentralisaties en de transformatie van het sociale domein. De nieuwe adviesstructuur moet beter aansluiten bij de algemene opgave van het sociale domein om integraal beleid te ontwikkelen van 0 – 100 jaar, geredeneerd vanuit de kansen van mensen zelf in plaats vanuit hun beperkingen, leeftijd en/of cultureel-etnische achtergrond.
3. De toename van initiatieven van burgers/samenleving waardoor er meer behoefte is om geadviseerd te worden op wat er in de stad op dit terrein speelt.

Het einddoel, dat het college voor ogen heeft, is een brede commissie die bijdraagt aan een breder draagvlak voor het gemeentelijk beleid. Hierbij wordt gedacht aan één adviesraad met advieskamers voor bestaande én nieuwe doelgroepen en thema's. Deze kamers kunnen flexibel worden ingevuld afhankelijk van de specifieke doelgroepen en thema's. De advisering van de adviesraad dient gebaseerd te zijn op beleidsadvisering, op het horen van burgers en gericht te zijn op het faciliteren van maatschappelijke initiatieven.

De vier bestaande adviesorganen wordt gevraagd of zij een voorstel willen voorbereiden dat eind 2015 kan worden voorgelegd aan het college.

3.5 Thema Doe-democratie en Eigen Kracht (meerjarenafspraken met de corporaties)

De drie corporaties en de gemeente hebben in het thema "Doe-democratie en eigen kracht" de ambitie vastgelegd om in gezamenlijkheid de burgerkracht en zelfredzaamheid te vergroten (zie bijlage 3). Onder het motto 'De buurt teruggeven aan de bewoners' tracht deze opdracht bij te dragen aan:

- het creëren van een goed evenwicht tussen de wensen/behoefte van bewoners/huurders en de belangen van de organisaties.
- het vergroten van het inzicht op welke wijze gemeente en corporaties hun regels en werkwijzen kunnen veranderen en hun budgetten anders kunnen inzetten.

Het streven is om op basis van een analyse van de succesfactoren en leerpunten van eerdere en lopende interventies² in het tweede kwartaal 2015 in twee buurten pilots te starten met een samenhangende aanpak op het gebied van de doe - democratie. Voor de gemeentelijke organisatie zal worden gekeken of deze pilots als extra leertrajecten kunnen worden ingezet.

4. Conclusies

De uitwerking van de eerste vier acties van de bestuursopdracht Burgerparticipatie heeft geleid tot meer inzicht in dit onderwerp. Een belangrijke algemene conclusie is daarbij dat we als gemeente zeer veel ervaring hebben met de traditionele vorm van burgerparticipatie, te weten beleidsparticipatie. Ook het stimuleren van vrijwilligerswerk is van oudsher verankerd in het gemeentelijk beleid en met het stimuleren van zelfbeheer en organisatie hebben we de eerste stappen gezet.

Naast het vernieuwen, verbeteren en/of intensiveren van deze drie onderdelen, vraagt deze tijd steeds meer dat het accent moet verschuiven naar overheidsparticipatie. Nog te veel is de houding dat we als gemeentelijke overheid de initiatiefnemer zijn in plaats van facilitator, dat we nog te veel redeneren vanuit (specialistisch) beleid in plaats vanuit de burger.

De uitdaging van deze bestuursopdracht is om de opgedane kennis op de verschillende plekken in de organisatie met elkaar te verbinden en deze kennis verder te verbreden. We kiezen daarbij voor een leerproces in plaats van een project met vooraf benoemde concrete resultaten. Zonder dat we onze specialistische vakinhoudelijke kennis verloren laten gaan, willen we gaan leren hoe we onze houding kunnen veranderen en hoe medewerkers andere competenties kunnen ontwikkelen.

De nu gekozen 5 leertrajecten zijn een eerste processtap. Daarbij is er aandacht voor zowel het ambtelijk apparaat, de collegeleden en de raadsleden. De geformuleerde leervragen zijn een eerste indicatie en kunnen worden bijgesteld

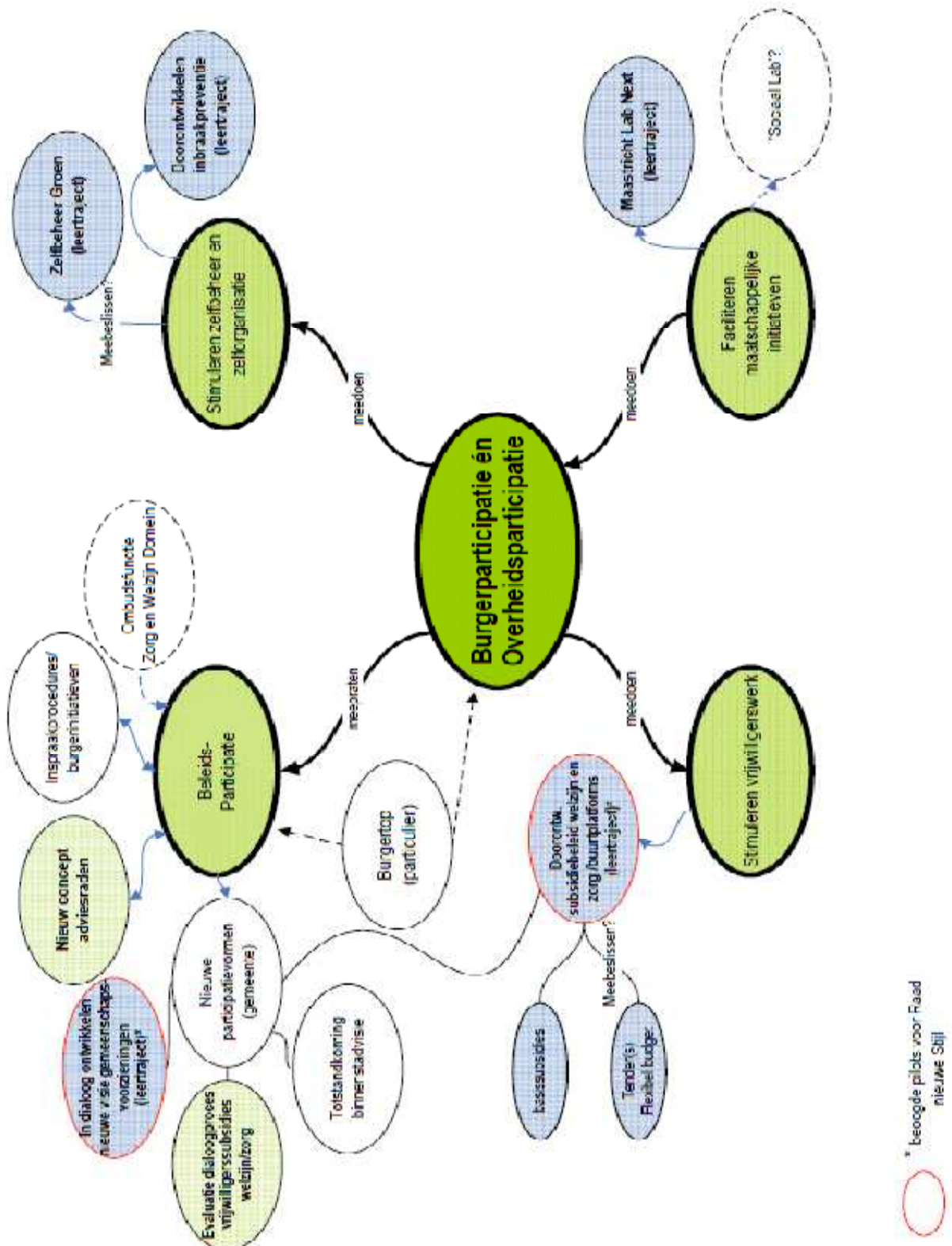
Uiterlijk eind van het 1^e kwartaal 2015 zal er als uitkomst van deze bestuursopdracht Burgerparticipatie een plan van aanpak worden opgesteld. Daarnaast dient de uitkomst van deze bestuursopdracht als input voor de bestuursopdracht herinrichting wijk- en buurtgericht werken. Voor deze laatste bestuursopdracht wordt uiterlijk eind van het 1^e kwartaal 2015 een voorstel uitgewerkt voor een programma 'Burgerparticipatie' gericht op de lijnorganisatie.

---

² Hiervoor wordt de steekproef van de gemeentelijke interventies (bijlage 2) aangevuld met interventies van de corporaties.

Schematisch overzicht: uitwerking bestuursopdracht burgerparticipatie

Figuur 1 Schematisch overzicht: uitwerking bestuursopdracht burgerparticipatie

BIJLAGE 1: RAPPORTAGE EVALUATIE DIALOOGPROCES VRIJWILLIGERSSUBSIDIES

BIJLAGE 2: STEEKPROEF EERDERE EN LOPENDE INTERVENTIES

BIJLAGE 3: PROJECTOPDRACHT DOE-DEMOCRATIE EN EIGEN KRACHT